

УДК 330.332

Фльонц О.Б.

старший викладач кафедри обліку і аудиту
Відокремленого підрозділу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
«Бережанський агротехнічний інститут»

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

THE NEED OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено проблемі залучення іноземних інвестицій та стратегічним аспектам участі України у цьому процесі. Визначено параметри інвестиційного клімату в Україні. Обґрунтовано основні напрями подальшого проведення інвестиційної політики. Основні напрями розвитку України – це усунення структурних деформацій у розвитку економіки та залучення сучасних технологій, що здатні вивести країну до траєкторії динамічного росту.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена проблеме привлечения иностранных инвестиций и стратегическим аспектам участия Украины в этом процессе. Определены параметры инвестиционного климата в Украине. Обоснованы основные направления дальнейшего проведения инвестиционной политики. Основные направления развития Украины – это устранение структурных деформаций в развитии экономики и привлечение современных технологий, которые способны вывести страну к траектории динамичного роста.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, инвестиционная политика, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность.

ANNOTATION

The article is devoted to the problem of attraction of foreign investment and strategic aspects of participation of Ukraine in this process. The parameters of the investment climate in Ukraine. The article substantiates the main directions of the further investment policy. The main directions of development of Ukraine is the elimination of structural deformations in the economy and attraction of modern technologies that are capable of leading the country to the path of dynamic growth.

Keywords: investments, foreign investments, investment policy, investment climate, investment attractiveness.

Постановка проблеми. Необхідною умовою розвитку будь-якої галузі економіки є цілеспрямована інвестиційна діяльність. Проблема залучення інвестицій у виробництво в умовах економічної кризи та загального занепаду економіки набуває особливої актуальності. Вирішення цієї проблеми сприятиме виходу економіки з кризового стану, покращення інвестиційного клімату для іноземних інвесторів, залучення до активної інвестиційної діяльності всіх форм господарювання, підвищенню ефективності виробництва конкурентоспроможної продукції.

Досвід країн із перехідною економікою свідчить про високу роль іноземних інвестицій у здійсненні структурної перебудови економіки, інвестиційної реконструкції і модернізації

виробництва. Залучення іноземних інвестицій допомагає вирішити такі пріоритетні для економіки завдання, як забезпечення виходу інноваційної продукції на внутрішній і зовнішній ринки, заміщення імпорту і перехід промислового виробництва до сталого економічного росту. Таким чином, потрібно розробляти нові форми і методи залучення іноземного капіталу до всіх секторів економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження проблеми інвестування постійно проводилося в багатьох країнах. Теоретичним надбанням є наукові праці економістів різних часів: І. Фішера, А. Сміта, Дж. Кейнса та ін. Економіка України потребує сьогодні вливання значних грошових коштів у вигляді інвестиційних надходжень. Великого значення набули роботи вітчизняних учених, а саме: В.Я. Амбросова, С.І. Дем'яненко, Ю.О. Лупенко, О.М. Могильного, О.В. Олійника, П.Т. Саблука, В.В. Юрчишин та ін. Разом із тим окремі аспекти цієї багатопланової проблеми залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні інвестиційних процесів в економіці України, визначенні заходів щодо їх активізації та підвищення ефективності використання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Нині мало ким береться під сумнів доцільність залучення іноземних інвестицій у національну економіку. Правильне розташування іноземних інвестицій у вузлових, вирішальних точках і об'єктах національних економік країн, що інвестуються, дає змогу західним інвесторам досягти ефекту мультиплікації, коли опосередкований контроль розповсюджується на капітали, ресурси і потужності, які набагато перевищують інвестовані суми з-за кордону.

Інвестиції є важливим фактором успішного розвитку економіки, а інвестиційна політика держави займає ключове положення у системі заходів, які проводяться у зовнішньоекономічній та фінансовій сферах, що в комплексі забезпечують економічний підйом.

Нині обсяги інвестиційних ресурсів у світі величезні, але для того щоб залучити їх до себе, кожна країна повинна забезпечити мінімаль-

ний ризик щодо отримання потенційного прибутку інвесторам.

На сучасному етапі розвитку світового господарства важливим та актуальним питанням є розвиток інвестиційної діяльності, залучення та використання іноземних інвестицій. Майже всі країни світу спрямовують свої зусилля на підвищення привабливості іноземних інвестицій та збільшення їх обсягів у національну економіку. Проте агресивна політика Російської Федерації, окупація Криму і військові операції на сході України сприяють ускладненню економічної ситуації в країні та зберігають тенденції до її погіршення.

Для економіки України дуже важливим є залучення іноземних інвестицій як одного з найефективніших механізмів розвитку та діяльності вітчизняних підприємств. Необхідність залучення іноземних інвестицій передбачена зниженням інвестиційної активності вітчизняних підприємств, необхідністю технічної та технологічної модернізації як виробництва, так і всієї ринкової інфраструктури, потребами впровадження в усі сфери господарського механізму нових методів управління. Отже, питання іноземних інвестицій є важливим для економічного розвитку нашої держави, а необхідність вивчення та дослідження основних видів та форм іноземного інвестування є дуже актуальною.

Переваги іноземних інвестицій над іншими видами економічної допомоги незаперечні. Вони виступають додатковим джерелом інвестування у вітчизняне виробництво, його модернізацію, розроблення та запровадження нових технологій, дають змогу країні поліпшити платіжний баланс; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту: підвищення рівня зайнятості, розбудову соціальної інфраструктури, забезпечують інтеграцію вітчизняної економіки у світову [9].

Україна має всі шанси стати однією з провідних країн щодо залучення іноземних інвестицій. Цьому сприяють її величезний внутрішній ринок, достатньо кваліфікована і дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, великі природні ресурси та наявність інфраструктури. Як свідчить статистика, процес залучення іноземних інвестицій просувається повільно. Обсяг надходжень іноземних інвестицій не відповідає обсягу потреби в них.

Широке залучення іноземних інвестицій стримують такі чинники: несприятливий інвестиційний клімат через корупцію, нестабільність вітчизняного податкового законодавства, високий податковий тиск на капітал підприємств, різні умови господарювання вітчизняних та іноземних інвесторів, відсутність дієвої системи страхування іноземних інвестицій, невисокий рівень національного інвестиційного менедж-

менту, нерозвиненість вітчизняної інвестиційної інфраструктури.

Існує багато видів іноземних інвестицій, це: будь-які види цінних паперів, корпоративних прав у конвертованій валюті; будь-яке рухоме і нерухоме майно та майнові права; валюта України; іноземна валюта; грошові вимоги та вимоги виконання договірних зобов'язань, що гарантовані відповідними банками, у конвертованій валюті; права інтелектуальної власності, вартість яких у конвертованій валюті відповідно підтверджено; право на здійснення господарської діяльності; інші цінності.

Дуже важливим для іноземних інвесторів є встановлення ступеня привабливості інвестування. Потенційні іноземні інвестори, коли приймають рішення про доцільність інвестицій у тій чи тій країні, звертають увагу на наявність достатніх ознак привабливості інвестування, а також обирають форми інвестування, до яких можна віднести: придбання прав на використання природних ресурсів і на користування землею; придбання інших майнових прав; інші форми за договорами з вітчизняними підприємцями; придбання нерухомого чи рухомого майна або окремих видів цінних паперів; створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, або придбання у власність діючих підприємств повністю; пайова участь у спільних підприємствах або придбання частки діючих підприємств; політична стабільність, яка в кінцевому підсумку є найважливішою ознакою для прийняття рішення про доцільність інвестування, оскільки зарубіжні інвестори просто не будуть ризикувати своїми капіталами в нестабільному політичному середовищі; сприятливий економічний клімат, підтримування низького й передбачуваного рівня інфляції; достатній розвиток інфраструктури виробництва та ринку, наявність або можливість створення зон вільної торгівлі.

Для ефективного розвитку економіки держави потрібно залучати якомога більшу кількість довгострокових інвестицій, причому в такі галузі, як аграрна, наукова, промислова. Тобто внаслідок цього буде збільшуватися виробництво країни, а також значно зросте кількість робочих місць. У зв'язку із цим, необхідно передусім захистити такі інвестиції на державному рівні, тобто гарантувати їх стабільність та повернення у разі необхідності. Крім того, ще одним важливим фактором для формування сприятливого інвестиційного клімату в країні є стабільна банківська система [3].

В Україні інвестиційна діяльність регулюється такими нормативно-правовими актами: законами «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про захист іноземних інвестицій», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інститути спільного інвестування»; постановами Кабінету Міністрів «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року»,

«Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну діяльність за участю іноземного інвестора» та ін.

Але, незважаючи на недосконалість системи інвестиційного планування в Україні, прослідковуються позитивні зрушення інвестиційних процесів. За даними Держкомстату, у січні-червні 2016 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 2 859,1 млн. дол. США та вилучено 330,1 млн. дол. США прямих інвестицій, у січні-червні 2015 р. – 1 042,4 млн. дол. США та 351,3 млн. дол. США відповідно. Інвестиції спрямовуються в розвинені сфери економічної діяльності.

До десятки основних країн – інвесторів української економіки, на які припадає 83,5% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 1 1091,7 млн. дол. США, Нідерланди – 5 769,0 млн., Німеччина – 5 447,4 млн., Російська Федерація – 4 740,4 млн., Австрія – 2 629,8 млн., Велика Британія – 1 969,0 млн., Віргінські Острови (Брит.) – 1 719,5 млн., Франція – 1 526,0 млн., Швейцарія – 1 476,5 млн. та Італія – 964,9 млн. дол. США [9].

Провідними сферами економічної діяльності за обсягами залучення капітальних інвестицій у січні-червні 2016 р. залишаються: промисловість – 33,4%, будівництво – 13,7%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,5%, інформація та телекомунікації – 4,8%, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 10,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,8%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 2,3% [10].

До десяти регіонів (Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей) та до м. Київ надійшло найбільше інвестицій – 94,1% усіх залучених прямих іноземних інвестицій.

Інвестиції спрямовуються у розвинені сфери економічної діяльності. Таке спрямування прямих іноземних інвестицій та капітальних інвестицій у регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву в їх розвитку.

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство, і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

У рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2015 р., опублікованому компанією BDO, Україна за рік піднялася на 20 позицій.

Україна в рейтингу розташовується на 89-му місці і входить до переліку країн, що показали найкраще зростання за рік, нарівні з Білоруссю і Латвією. У 2014 р. наша країна посідала

109-е місце. Зазначені індекси формуються компанією BDO спільно з Гамбурзьким інститутом світової економіки і характеризують економічну і фінансову привабливість різних країн світу на підставі трьох основних показників: економічних, політичних і соціокультурних. У рейтингу легкості ведення бізнесу, що укладає Світовий банк, Україна посіла 83-є місце і покращила свої позиції на чотири пункти порівняно з минулим роком [8].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату в Україні актуальним є питання вдосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Слід зазначити, що створення і підтримка сприятливого інвестиційного клімату в країні полягає не тільки в залученні визначеного обсягу іноземних інвестицій, але й у конкретних умовах їхнього застосування. У цьому розумінні розвиток національної економіки України має визначені особливості: впровадження нових технологій і створення пріоритетних сфер як основи інформаційного суспільства неминує пов'язано з залученням іноземного капіталу; чималих інвестицій вимагають реконструкція аграрного сектора країни і підвищення його продуктивності; іноземні інвестиції можуть бути використані для відродження фундаментальної науки і впровадження нових технологій; чималих засобів вимагає часткова реанімація минулої і створення нової моделі соціальної політики в країні, де також можуть бути використані іноземні інвестиції.

Висновки. Таким чином, розглядаючи вплив іноземного інвестування на економіку країни, можна зробити висновок, що залучення іноземних інвестицій в економіку України несе значні переваги. Це підтверджує досвід багатьох країн Центральної та Східної Європи. А для запобігання негативним моментам даний процес потребує відпрацювання регулюючого механізму, завдяки якому іноземне інвестування стане взаємовигідним. Залучення іноземних інвестицій залишається однією з ключових проблем економічної реформи в Україні.

Нині розвиток України не зовсім відповідає найбільш важливим світовим тенденціям. Виправлення цих невідповідностей повинне стати одним із першочергових пріоритетів економічної політики уряду.

1. Під час формулювання пріоритетів залучення іноземних інвестицій необхідно враховувати зміну орієнтації іноземних інвестицій з експортоорієнтованих галузей на залучення їх для використання більшого потенціалу внутрішнього ринку.

2. Необхідно забезпечити систему захисту української економіки від поширення відпрацьованих, застарілих технологій, нездатних вивести на траєкторію динамічного росту.

3. Розробити заходи щодо розширення участі іноземних банків в інвестиційних проектах на території України.

Інвестиційний потенціал країни повинен бути представлений вітчизняним капіталом і притягнутим іноземним. Доцільно проводити регулярний моніторинг структури капіталу, щоб уникнути структурних перекосів. Необхідно тимчасово обмежити розмір коштів, що вивозяться, визначеною часткою від загальної суми отриманих доходів або обсягу інвестицій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Жураховська Л.В. Використання GIPS для оцінки результатів інвестиційної діяльності / Л.В. Жураховська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uфин.com.ua/analit_mat/rzp/024.htm.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність»: Закон від 18.09.1991 № 1560–XII, зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
3. Глобальні стандарти результативності інвестування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gipsstandards.org>.
4. Глобальний договір ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unglobalcompact.org>.
5. Дудчик О.Ю. Інвестиційна привабливість України / О.Ю. Дудчик, І.С. Пашикян, А.Г. Соловійова // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 2. – С. 541–548.
6. Єрохін С.А. Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України/ С.А. Єрохін // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 12. – С. 73–76.
7. Мангушев Д.В. Прямі іноземні інвестиції: український та світовий контекст / Д.В. Мангушев, В.К. Пилипчук, Н.О. Смірнова // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2016. – Вип. 5. – Т. 21. – С. 37–41.
8. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Опир Н. Системність взаємозв'язків інвестиційної привабливості та структури капіталовкладень регіону / Н. Опир // Наукові записки. – 2008. – № 22. – С. 142–145.
10. Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/index.php?get=212>.
11. Пархомець М.К. Напрями активізації інвестиційного процесу в галузях АПК / М.К. Пархомець // Інноваційна економіка. – 2007. – № 8. – С. 188–196.